

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAREC

Entered second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se"

PAZITE!

na številko v oklepaju,
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplji-
tega spodaj ali na ovit-
ku. Ako je šte-
vilka tedaj vam
s prihodnjostjo
vsega našega lista pote-
če naročnina. Prosimo
ponovite jo takoj.

Stev. (No.) 68.

Chicago, Ill., 29. decembra (December), 1908.

Leto (Vol.) III

OB NOvem LETU!

Zopet je minolo leto dela, truda, muk in trpljenja za delavce. Koncem leta smo in če napravimo bilanco, ostanejo nam kot prebiki le žulji, srage in žalostni spomini dogodke, ki so globoko posejali v življensko razmere delavcev. Koncem leta se spominjamo premogarjev in rudarjev, ki so zadahnili globoko pod zemljo pravljajoč na svetlo zemeljske skladišče; spominjamo se monarhov, ki so prevažajoč blago iz tujih krajev v grozni morski vihar dali svoje življenje; spominjamo se vseh svojih bratov delavcev, ki so ponesrečili med zobčati kolesov v tvornici, pri trdnji prekopov in stavb ali pa na železniških križiščih, ogibalih in relsih.

Silvestrov večer in novo leto sta za nas dneva veselja, pač pa neva žalostnih spominov in snane bodočnosti.

Žalostna je bilanca ob novem letu! Poleg ponesrečenih delavcev je na stotine ljudi končalo svoje življenje, ker jim je bilo življensko breme pretežko in ob novem letu se vedo tisoči ljudi, kam pojdejo pat, kje bodo zajutrkovali, obedovali ali večerjali.

Ali ne bi bila krvava ironija, če bi z debelimi črkami zapisali: "Proletarec" želi vsem slovenskim delavcem veselo novo leto? Kaj bi nam zalučali v obraz — i, slovenski zavedni delavci? Rekli bi kratko: "Proletarec" se norčuje iz slovenskih delavcev, ker se norčujejo slovenski mešanski listi.

Povedali bi resnico in nič drugega kot resnico! Temna je bodočnost v prihodnjem letu za delavce. Bilanca koncem leta bo podobna bilanci sedanjega leta. Gorje in nesreče bodo gledali in videli skozi celo leto za delavce, ki delajo z umom ali z oklami.

Za to bi bila neumnost, ironija, če bi danes komu želeli veselo novo leto, če bi pogreli staro frako, ki najde svoj odmev le še v rakarskih krogih vseh narodov. Ob novem letu vam, delavcem, želimo vselega novega leta, ampak kličemo vas v bojne vrste, da si izvojujemo veselo novo leto.

Same pohlevne želje ne bodo delavcem nikdar prinesle srečnega in vselega novega leta, ne bodo zdrbile nikdar v prazen nič uženske okove, v ktere so nas kovali kapitalisti.

Ob novem letu vas kličemo v alance. Zgostimo svoje vrste v umorno agitacijo, da postanejo tako čvrste in krepke, da bo nam gračica pahnil v prah zlato tele, koli katerega plesjo danes kapitalisti in ki je vzrok, da so milijoni delavcev brezpravni sužnji, ki se rde in umirajo v zlu in orju.

Delavci! V socialistično in strovovno organizacijo! — in imenoma srečno in veselo novo leto, ne da bi vam kdo želel.

SODRUGI! SOMIŠLJENIKI!

odpirajte naše oglaševalce — s tem podpirate nas!

Mi rabimo solidnih oglaševalcev, a oglaševalci si žele solidnih delavcev. Sodrugi, somišljeniki! Načrt je hek! Kupujte svoje potrebščine pri trgovcih in trvdkah, ktere olašujejo v "Proletarcu"; s tem neposredno pomagajte svojemu listu. To velja posebno za sodruga Chicago. Naši oglaševalci si navno žele, da si jim oglašajo; to je business; drugače ne bi oglaševali v našem listu. Vam pa čisto vseeno, kupite li potrebo blago pri tem trgovcu ali oem, zakaj bi potem ne kupovali pri naših oglaševalcih, in tako popirali njih, ko že oni podpirajo nas?

Kupujte torej samo pri trgovcih in trvdkah, ktere oglašujejo v Proletarcu".

NAJNOVEJŠE VESTI.

Bitka med revolucionarji in voja-
ki v Rusiji. — Roosevelt se ne
briga za Gompersa. — Protestni
shod za Rudoviča. — Po čiča-
skih mesarjih! — Carnegie bo
"rešil" delavsko vprašanje. —
Ponesrečen atentat na šaha. —
Roosevelt bo lovil žive zverine.
— Aretacije v Rusiji. — Potres
v Italiji; 25,000 mrtvih.

Moskva, Rusija, 26. dec. —
Danes se je tukaj vršil krvav boj
med revolucionarji, policaji, vo-
jaki-pešci ter končno topničarji,
kteri so s strelji iz topov naredili
konec bitki. Baron Cotte, šef taj-
ne policije, in več policajev ter
vojakov je obležalo mrtvih in
večje število, med njimi tudi ko-
lonel Muraki, je ranjenih. Tudi
med revolucionarji je mnogo
mrličev in ranjenec.

Boj se je vršil na malem otoku,
ki se nahaja na reki, ktera teče
blizu Moskve. Revolucionarji so
imeli tam v neki vili tajno zbor-
ovanje, pri katerem jih je pa za-
sačila policija s Cottejem na čelu.
Toda prvi so se z bombami in z
revolverji postavili v bran in za-
podili policaje v beg. Prišli so
vojaki in tudi ti so morali bežati
pred bombami, ktere so metali
revolucionarji iz poslopja. Kon-
čno so morali priti topničarji in
s pastreli iz topa so premagali
revolucionarje, na kar je sledila
aretacija, kolikor je zadnjih
ostalo pri življenju.

Washington, D. C., 27. dec. —
Predsednik Roosevelt je po svo-
jem tajniku Loebu naznanil, da
ne more na pritožbe in proteste
od strani delavskih uni, nanašajo-
se na obsodbo Gompersa in tova-
rišev, ničesar storiti dokler je vsa
zadeva še v rokah sodišča. Gom-
pers, Mitchell in Morrison mora-
jo, ali umakniti vzklic na "Court
of Appeals", ali pa čakati končne
razsodbe. Obsojenci so se pa izja-
vili, da ne bodo beračili pri pre-
sedniku za pomilostenje, temveč
borili se bodo pri sodišču do kon-
ca. Novoizvoljeni predsednik Taft
pa o celej aferi ne črne niti be-
sedice.

Chicago, Ill., 28. dec. — Včeraj
se je vršil v tukajšnjem gledali-
šču Colonial velikanski protest-
ni shod proti deportaciji Kristi-
jana Rudoviča. Gledališče — o-
gromna zgradba — je bilo napol-
njeno do zadnjega kotička. Spre-
jeta je bila perča resolucija, ktera
se odpošle, na najvišje sodiš-
če v Washington. Med številnimi
govorniki so govorili tudi sociali-
sti.

Chicago, Ill., 28. dec. — Zvezi-
no sodišče je spet pričelo boj pro-
ti čičaškim klavničarjem Morris-
u, Swiftu, Armouru in nekterim
ostalim radi tajnega kontrakta z
železniškimi družbami, tikajočega
se znižanih prevoznih cen. Klav-
ničarji so namreč prevažali svoje
izdelke ceneje kot pa določa
zakon. Danes se je sešla zvezina
veleporota (grand jury), pred
ktero so zaslišali priče.

Pred veleporotniki se je danes
vršilo zaslišanje pri tudi v obtož-
bi proti Lake Construction Co. v
Argo, Ill., ki je obdolžena zasluž-
nevanja delavcev. Pokrajinski
pravnik Sims je prisilil imeno-
vano kompanijo, da je predložila
veleporotnikom vse svoje po-
slovne knjige in druge važne li-
stine s pomočjo katerih upajo za-
slediti krivdo.

New York, 28. dec. — Milijon-
ar Carnegie je napisal knjigo
"Problems of To-day" v kateri
pravi — o čudesa! — da v bodo-
če morajo tudi delavci dobiti svoj
"share" profita, katerega oče je
vseki business in temelji na proiz-
vajanju od delavskih rok. To —
pravi Carnegie — bo končno en-
krat za vselej "rešilo" delavsko
vprašanje. Tukajšnji časopis
"World's Work," kteri je pona-

tisnil eno poglavje iz Carnegieve
knjige, pravi, da je ta knjiga pra-
va senzacija (!) Carnegie bo —
sure! — ubil socializem!!!

Petrograd, 28. dec. — Dva ne-
znana človeka, preoblečena v du-
hovniško obleko, sta prošlo soboto
skušala umoriti perzijskega šaha
v njegovem kabinetu, a napad se
jima ni posrečil. Šah vedno obljub-
lja ustavo svojim podložnikom,
toda v resnici je pa le neče dati;
vsled tega ga ljudstvo sovraži.

Kodanj, Danska, 28. dec. — Iz
Rusije prihajajo poročila o na-
ovo naraščajočem revolucionar-
nem gibanju. V zadnjih 48 urah so
tajni vladni policaji aretirali nad
500 oseb.

Washington, D. C. — (Najvaž-
nejša novica iz kapitalističnih
dnevnikov.) Predsednik Roose-
velt je obljubil, da bo na svo-
jem bodočem lovu v Afriki ujel
nekaj živih afriških zverin in jih
privedel v washingtonski zverin-
jak. — Great! Roosevelt bo od-
sleč, ko ne bo več predsednik, lo-
vil afriške zverine za ameriške
zverinjake!

Neapel, Italija, 29. dec. — Stra-
šni potres je bil včeraj na otoku
Sicilija. Po najnovejših poročilih
je 21 mest deloma ali popolnoma
razdanih in število mrtvih je ba-
je 25,000; poznejša poročila celo
govore, da bo število mrtvih na-
raslo do 75,000. Kolikor ni takoj
uničil potres, to bo sedaj uničil
požar, kteri je nastal po potresu
v vseh mestih. Škode je na mili-
onih milijone lir.

To je največja katastrofa od l.
1902 ko je potres in izbruh vul-
kana Mont Pellee na otoku Marti-
nique uničil 30,000 človeških živ-
ljenj.

Od blizo in daleč

—Castro, predsednik Venezue-
le je res dobil breo. Njegovo po-
tovanje v Evropo se od dne do
dne čimdalje bolj prikazuje kot
navaden beg. Srdelo mu je in
otresel je prah domovine svoje s
svojih čevljev in odšel je v Evro-
po vživat svoj plen.

Seve so pri ti igri mešali karte
ameriške kapitalisti; bila je na-
vadna revolucija na delnice, kar
se je zdaj izvršilo v Venezueli. Mi
smo poročali v "Proletarcu", da
se je v New Yorku ustanovil komi-
teti, ki je izdal delnice za revolu-
cijo kot za navadno kupčijo, kteri-
m so bilo zagotovljene mastne
dividende, ako se revolucija obne-
se dobro.

Ta revolucionarni komite je bil
le navadna forma, kajti danes
vrabci raz strehe čivkajo v ameri-
ški republik, da je bil ameriški
trust za asfalt vedno pripravljen
darovati par milijončkov dolar-
jev, če se vrže Castra in njegovo
vlado v Venezueli.

Da trust za asfalt podpira se-
danjo vstajo, o tem ne dvomi
nič. Venezuelška vlada je dala
tomu trustu koncesijo, da sme iz-
koristiti nekatera asfaltska jezera
v Venezueli. Trust je podpiral re-
volucionarno gibanje proti Ca-
stru in venezuelska vlada je pa na
to postopanje odgovorila s tem,
da je zaplenila premoženje trusta
v Venezueli. To zaplenilo je po-
trudilo tudi najvišje sodišče v Ve-
nezueli, dočim se ni oziralo na pri-
tožbo Zdr. drž.

Zdaj so zrabili odsotnost Ca-
stra, da so zrušili njegov režimé.
Holandska vlada, ki je poslala
svoje križarke, da zapleni vene-
zuelske topničarke ameriški kap-
ital, posebno pa trust za asfalt, po-
tem voditelj revolucije v Vene-
zueli, sami plačani agentje ame-
riškega kapitala so delali složno,
da se Venezuela izroči "svo-
bodni igri sil" kapitalističnemu
izkoriščanju. Kapitalisti bodo po
tem delu želi obilo v bogati Vene-

zueli, vzlie temu, da je Castro
oropal svojo domovino.

— Po pol oficijelnem poročilu
lista "Allegemeine Zeitung" se je
minister zunanjih del v Avstriji
premislił glede odškodnine, ktere
bi bilo treba plačati Turčiji za
Bosno in Hercegovino.

Ako se je mišljenje ministra
zunanjih del glede Bosne in Her-
cegovine spremenilo res tako, po-
tem je iskati vzrok te spremembe
v tem, da bi se za tako visoko od-
škodnino ne dobilo večine ne v
avstrijskem in tudi ne v ogrskem
parlamentu.

— Urad za mornarico in kolo-
nije v Holandiji je ukazal brzjo-
javnim potom zapovednikom ho-
landskih križark, ki plenijo v ve-
nezuelskem vodovju, da preneha-
jo s svojim roparskim delom.

Roparji so še vselej prenehali
za kratek čas, če so dosegli svoj
namen.

— S. Gompers, predsednik
"ameriške delavske zveze (A. F.
of L.) je dobil leto ječe, Mitchell,
nekdanji predsednik "združenih
premogarjev" (U. M. W. of A.)
je dobil 9 mesecev, Morrison pa
šest mesecev ječe. To sodbo je iz-
rekel zvezni sodnik Wright, ker
so omenjeni trije priobčili ime
izdelovalca peči z namenom, da
nihče več ne kupi njegovih peči,
ker je tvrdka s strani organizira-
nih delavcev bojkotirana in ker
so omenjeni trije s to objavo krši-
li sodnijsko prepoved.

Resnici na ljubo povemo, da je
Gompers po razglasitvi sodbe, da-
si ne simpatiziramo z njegovimi
načeli dal izjavo, ktero podpisemo
z obema rokama. Pokazal se je
moža.

Gompersov nastop po razglasit-
vi sodbe ni za nas tako važen,
kot je razsodba sama. Razsodba
uči v prvi vrsti, da je boj kot v
današnji človeški družbi najhujše
orožje, ktero zamorejo rabiti de-
lavci nasproti svojemu zakletemu
sovražniku kapitalizmu.

Z druge strani bo ta razsodba
odprla tisočdelavcem oči, da
od kapitalistične vlade ne morejo
drugega pričakovati kot brec.

S tretje strani pa zopet člane
S. N. P. J. uči, kaj jim je storiti
napram slovenskim časnika-
m, ki po krivici v lažnih člankih
notah in dopisih napadajo "Slo-
vensko narodno podporno jedno-
to", da bi še v prihodnje polnili
svoje bisage, ki nimajo dna.

Izvanredna konvencija S.
N. P. J. v maju 1908 v Chicago je
določila orožje, kakršno je treba
rabiti napram takemu časnika-
rju, ki z zofističnim zavijanjem brani
hudodele v jednoti z namenom,
da bi zakrpal svojo luknjičavo
mošnjo, ki ne drži denarja.

Take revolver-žurnaliste je tre-
ba iztrebiti iz ameriške slovenske
javnosti, ako hočemo, da propali-
ne bo budo gulle slovenskih de-
lavcev in malih obrtnikov v Ame-
riki.

Proti takim lopovom zamore
pomagati le uresničenje sklepa iz-
vanredne konvencije.

— Tisoči ljudi v New Yorku ne
vé, kam bi zvečer položili svoje
trudne glave. Ti tisoči ne vedo,
kje bodo zajutrkovali, obedovali
ali večerjali.

Zdaj pa poročajo časniki, da
je bankrotni kralj bakra Henze,
kojega ime smo čitali lansko leto v
vs-h časnikih, ko je pričela go-
spodarska kriza, priredil v New
Yorku žrtju. Pri tem žrtju, se
je baje poglotalo toliko šampanja
skozi grlo, da bi z zamaški stekle-
nie lahko pokrili tlak v dvo-
rani. Plesalke, ki so razneslejeva-
le goste pri tem žrtju, so pa do-
bile kot darilo za svojo plesalko
"umetnost" vsaka stotak.

Ze takto življenje pa pravijo, da
je bog odgovoren, ki je neskonč-
no moder, dobitljiv, vsegaveden,
ki vse vidi in sliši. Nektere ljudi
boli želodec, ker so se preveč na-
žrli, druge ker so lačni, da jim

p-ajo kosti. Plesalke se obdaruje
s stotaki, delavci, ki so kralju
bakra pripomogli do milijonov,
pa stradajo, ker je gospodarska
kriza v bakreni industriji.

Kdor pa protestira proti take-
mu družabnemu redu, dotični je
puntar, svobodomislec, brezverec,
katerega je treba poslati vsaj v
ječo, ako že ne na vislice.

Mi pa vzlie temu trdimo: bog
ni teh hudodelstev zakrivil, am-
pak zakrivil so jih ljudje; pa nas
naj čaka, kar hoče — ječa ali vi-
slicé.

— V naši republici so res lo-
povi vsepovsod na delu. Strokov-
ni listi so te dni objavili okrož-
nico, ki prča, zakaj imamo toliko
lumpov v Ameriki, zaeno pa raz-
kriva vso sramoto sedanje dobe.
To okrožnico sramote je razposla-
la "The Joy Detective Service,
Inc., Cleveland, O."

Le čitajte delavci, kaj ta druž-
ba vse stori za podjetnike, ako jo
plačajo.

"Naša posebna naloga je, da se
bavimo s prihodnjimi in seda-
njimi delavskimi prepri.

Mi uničimo stavko v vsakem
delu Zdr. drž. in Canade, kar la-
ko potrdimo s spričevalci podjet-
nikov, katerim smo služili.

V službi imamo ljudi, da varu-
jejo lastnino ob času stavke ali
izprta. To so močni, 6 čevljev vi-
soki ljudje, ktere smo izbrali z
ozirom na njih porabnost. Služili
so že v državni ali mestni službi.

Mi vas oskrbimo s tajnimi de-
lavci vsakeršne vrste. Na izbero
imamo unijske in neunijske de-
lavce za mlino, rudnike, tvornice,
prodajalne itd., da opravljajo
službo špijонов."

Tem stavkom slede podrobna
poročila o ti zaničljivi obrti.

V Ameriki obstoje taki zavodi,
da zavrtno napadajo delavce. Ta
Amerika se pa imenuje dežela de-
la. Človeku se gabi, ko čita kaj
takega. Če bi imeli glas močan
kot grmenje razburkanih mor-
skih valov, bi zakričali tako glas-
no, da bi delavce pretreslo do ko-
stij in mozga.

Pa kaj pomaga!
Še ni minolo leto, ko je "Pro-
letarec" v Chicago razkril sloven-
ske vojne — brate pinkerton-
cev.

Vzlie temu, da nosijo ti sloven-
ski voluhni na čelu vtisnjen pečat
špijontstva, so nekteri slovenski
delavci še srečni, ako im voluhni
blagohotno ponujajo roko v pri-
jateljski pozdrav.

To pove jasno, kako visoko je
moralno stališče nekterih naših
rojakov in kako visoko cenijo de-
lavski ponos.

— Vedno in povsod se zabavlja
proti trustjanu in kralju olja J.
D. Rockefelleru, molči se pa ved-
no o drugem mogočnem trustu,
napram kteremu je kralj olja
pravecati berač.

Ta trust je papeževa cerkev, ki
po poročilu dobrega katoliškega
lista premore premoženje v Zdr.
drž., ki je vredno 5 milijard dolar-
jev. Za to premoženje ne plačuje
"edino zveličavna cerkev" nobe-
nega davka.

Kakšna sredstva so neki služ-
la, da je naraslo tako ogromno
premoženje?

Strah pred peklom, upanje, da
se človek v svetni vic, darovi materi
božji in svetnikom, darovi siro-
mašnih udov, oporoke takih, kte-
re je vest pekla še le na smrtni
postelji — vse to je pomagalo, da
se je polnila bisaga cerkve, kteri
je postavil baje temeljni kamen
filozof in svobodomislec Krist, ki
ni vedel, kam bi položil svojo
trudno glavo.

Ako bi vlada zagrabila ta trust,
tedaj bi doživeli marsikaj, o kom-
ur se nam še ne sanja. Ne domi-
šljajmo si, da bo vlada v tem ozi-
ru, kaj storila.

Mednarodno organizirani kleri-
kale bodo še naprej polnili svojo
bisago, dokler ljudstvo ne pride
do prepričanja, da so vice, pekel

in nebesa le prazna morska pena,
brez ktere se lahko živi in umre.

— Javna statistika kaj rada
trdi, da so delavske razmere v
splošnem dobre. Vsakdo, ki ima
zdrave možgane, vé, da je ta sla-
vospev na dobre delavske razme-
re v splošnem navadno varanje
samega sebe. Možki, ženske in
otroci stradajo in prezebajo. To
posebno slika naslednji dogodek
iz Chicago.

Policaj je aretirai Tomaža Che-
sna radi "nerodnega obnašanja".
Zasačil ga je, ko je lezel iz izsuše-
nega kanala na 83. cesti in Ash-
land ulici. Bil je prava podrtina.
Njegovo telo so za silo pokrivalo
eunje, na lieu se mu je pa čitalo,
da je gladen in da mu je vseeno,
ali prebiva v družbi podgan ali v
ječi. Pred sodnikom je izjavil, da
že tedne biva v kanalu, in da se
hrani z odpadki; delati ne more,
ker je za delo nesposoben. Sodnik
se ga je smislil in mu obljubil,
da mu preskrbel lahko delo.

To je le ena sličica, kakršnih je
gledati na stotine vsaki dan v
ameriških velikih mestih.

"MRTVI SO..."

Zvezini sodnik Betha v Chiea-
gu je pred par dnevi, izvojeval
"sijajno zmago."

Bil je interesanten prizor: Sod-
nik Betha, sodnik v ameriški re-
publiki, je v imenu — ruskega
cara zahteval od toženca, ubežne-
ga ruskega revolucionarja Martin
Jurava, da mora izdati imena svo-
jih tovarišev, sobojevnikov v Ru-
siji, s kterimi se je boril v balti-
ških provincijah za svobodo Ru-
ske. Po dvatedenski persekuciji
in grožnjah z ostrim zaporom; se
je Jurav končno udal. Bil je pri-
volji, povedati imena nekterih
ruskih revolucionarjev.

Zastopniki tiranske ruske vlade
so se veselo spogledali. Carske
mučilnice se naj pripravijo za
nove žrtve!

Jurav je povedal štiri imena.
Ko ga je pa carjev zastopnik
vprašal, kje so dotični revolu-
cionarji sedaj, odgovoril je Jurav:
"Mrtvi so."

Vsi štirje so že padli pod knu-
to bestijalnih kozakov in končali
svoja junaška življenja na visli-
čah. Zadel jih je ista usoda, ka-
kršna čaka Pourena in Rudovi-
ča, ako naša republika osramoti
svoje ustanovitelje in ju izroči v
roke človeškega klavea v 20. sto-
letju.

Res, bila je "sijajna zmaga."

Znani narodno-socialni posla-
nec Klofač je bil na Dunaju v ro-
tovski kleti napaden od prav tako
znane Schneiderja. Moral je
zapustiti lokal in je bil po poti
zlasan. Dotični Dunajčani so to
storili iz "patriotizma". Klofač
je namreč pred kratkim uganjal
neslane burke v Belemgradu in
"lojalni" Dunajčani, ki se hodijo
"krepčat" v rotovski klet, ga
smatrajo za "veležadajalec". Klo-
fač s svojimi komedijantovskimi
manirami gotovo ni simpatičen
poslanec; ampak na vsak način
je poslanec in mora prihajati na
Dunaj, ker je parlament tam. Za-
to je bilo čudno, ko je predsednik
zbornice Weiskirchner na neko
interpelacijo odgovoril, da se nje-
ga ne tiče zadeva. Še lepše je pa
bilo, kar je dejal "prijatelj Slo-
vanov" Lueger v občinskem sve-
tu. Govoril je tako, da ni manj-
kalo nič več nego da bi dejal:
"Prav se mu je zgodilo." Tudi to
kaže, kako so v nacionalnih bojih
podivljale vse šege.

Prosperita je pač pri — vele-
trgovcih. Cena mesu in drugim ži-
vilom je namreč spet zvišana. To
pomeni več profita! Kaj pa odje-
maleci?

Carnegie trdi, da so ljudje vse-
lej "deležni velikih dobrot." Sta-
ri "filantrop" ima prav. Ljudje
so vselej deležni plačevanja divi-
dende.

IZHAJA VSAKI TOREK.
Lastni in izdajatelj:
Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.
Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Oglaš po doposilu. Pri spremembi bivališča
je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

JOHN GRILEC, President;
JOHN PETRIĆ, Secretary;
ANTON PIREKIN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries
\$2 a year, \$1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

O NOVM LETU.

Kakor dela vsak trgovec račun o novem letu, tako je prav, da se tudi mi malo ozremo, kaj smo delali in kako izvršili dano nalogo. Prvo veliko delo smo napravili s tem, da smo pred dobrim letom napravili iz mesečnika tednik. To je velikanski korak v napredku, ker je časopisje edino orodje v do sego namenov. So sicer še drugi stranski pripomočki a se ne dajo niti iz dalje primirjati časopisju, ktero vzbujajo ljudi s premišljenimi besedi in jasnimi dokazi.

S tem, da smo napravili iz mesečnika tednik, smo si naložili velikansko breme na svoja ramena. Toda zanašali smo se na svoje dobre prijatelje, računali. Ni šlo ne zdaleka tako lahko, kot smo si mislili prej. Pred vsem nas je udarila kriza in sicer tako občutno, da smo bili v največji nevarnosti. Proletarec ne šteje med svo je podpornike bogatinov, ampak same delavce, kteri zaslužijo pri najboljših pogojih toliko, da shajajo za silo in da dajo kak cent od svojega zaslužka v podporo ti stim, kteri se bore zanj. Če pa je delavec brez sredstev, potem se godi slaba tudi tistemu, kteri je odvisen edinole od delavske podpore. In tako je tudi bilo.

Od začetka nam je kazalo še dosti dobro. Toda kmalu so začeli izdatki presegati dohodke. Poskušali smo vse, da bi zbravali denar na stran lista, a kar ni šlo. Začeli smo premišljevat, kako bi se dalo od pomoči. Ne denarno stran ni smo smeli računati. List spremeni ti zopet v mesečnik zopet ni šlo, ker so težave s pošto in z oglasi. Prisiljeni smo bili dati listu manjšo obliko, da pomanjšamo svoje izdatke. A še vedno ni šlo. Na zadnje smo bili prisiljeni, omejiti izdatke za urednika. Nekaj vnetih sodrugov se je zavezalo, da bodo po svojih močeh prispevali za list tako dolgo, dokler se finance zopet ne izravnajo.

Danes smo malo na boljšem, to se pravi: tekoči dohodki pokrivajo tekoče izdatke. Dolg, pa, ktere ga smo napravili prej, stoji večinoma nepremično. Tako je in ni drugače.

Chikaški in tudi nekteri zunanji sodrugji so storili vse, kar je bilo v njihovi moči. Darovali so in podpirali list kolikor jim je bilo največ mogoče. Žal, da ni število teh požrtvovalnih ljudi malo večje, pa bi ne imeli nobenih bojev za obstanek.

Velikokrat je prišlo v pretečenem letu do tega, da smo skoro obupali, da bi mogli vzdržati list. Toda zavest, da list mora biti, da ga na vsak način rabimo za naše cilje, je vselej premagala vse pomislike. Neredi se spomnimo na tiste čase, ko smo sedeli v zadregi in premišljevali, kaj nam je storiti. Žal nam je, da ne moremo poročati o ugodnejšem stanju. Tisti, kteri so največ duševno delali za list, tisti so tudi največ darovali. In edino tem se moramo zahvaliti, da obstaja list še danes kot tednik.

Upamo, da nam bude v novem letu malo lažje. Kriza je spreobrnila marsikoga. Lepa je četa, ki stoji za nami — toda večina od teh nima niti za vsakdanje potrebe. Upamo pa, ko se zboljšajo časi, da bodo vedeli tisti, ki so še danes brez kruha, kdo jim je stal na strani in kdo pomagal v njihovem obupnem duševnem stanju.

Drugi najvažnejši pojav pretečenega leta so bile volitve. Kako so izpadle, to ve vsak in to je moral vsak tudi naprej vedeti. Volitve so prinesle za delavsko stranko novih upanj. Dani se — tega ne more utajiti nikdo. Nobena moč več ne more zaustaviti gibanja, širi se na zdravi podlagi — polagoma sicer — a gotovo. Prej ali slej pride čas, da pridejo brezpravnosti sloji do svojih pravic. Tedaj bodo tudi odklenalo tistim, kteri dancs ostudno izkoriščajo delavske mase.

Pri sedaj obstoječih vodilnih strankah so se pojavili prvi znaki starosti in razpada. Polagoma odpada veliko organizirano telo — mogoče bodo še leta in leta minila, predno zgine zadnji ostanek. Toda razpad se je že začel — ustavlja ga ne bude nikdo več. Obe vladajoči stranki sta dosegli svoj vrhunec — zdaj pa ležeta zopet polagoma v nižine, kjer bi morale že davno biti.

Na nasprotni strani pa koraka krepka in čvrsta četa zavednega proletarijata polagoma, a gotovo do svojega cilja. Zadnje volitve so nam dale neovrgljiv dokaz napredka socijalistične misli.

Veseliti nas mora, da ima tudi slovenski narod orožje, ktero se bori proti obstoječim razmeram za uresničenje socijalistične misli. To orožje je naš Proletarec, kteri koraka dosledno po začrtani poti. Z veseljem zabeležimo, da je bil Proletarec edini slovenski list, kteri je obdržal za časa volitev svojo smer. Vsi drugi so prodali svoje predale republikanski ali demokratski stranki. — Seveda jim je to neslo lepe novce. Proletarec pa, kteri jih je bil mogoče najbolj potreben, je ostal zvest svojim načelom.

Sodrugji — napisati bi se dalo še veliko. A povedali smo, kar je bila naša dolžnost, da povemo. Oddali smo svoje račune javnosti — ktera naj sodi, ali smo izvršili svojo dolžnost ali ne. Bodisi tako ali tako — nekaj je gotovo: bili smo dosledni — neizprosnosti proti našim nasprotnikom in zvesti svojim načelom. Lahko rečemo s ponosom, da smo v danih razmerah in z daniimi pripomočki storili veliko. In to ni bilo navadno delo — ne, bile so naravnost žrtve. Toda mi jih radi pozabimo, saj smo delali za dobro in plemenito stvar.

Sodrugji — storite tudi vi svoje. Pomagajte, da bomo vsaj prosti teh skrbi, ktere nam delajo še dovolj pregrevance, namreč našega dolga. Ni velik — a vendar je. In neprijeten je, ker nam kolikor toliko ovira svoboden razvoj. — Naročajte list, kteri edini deluje za vas in dokazuje, da se zavedate svojega položaja. Spominjajte se pri vsaki priliki na svojega zvestega prijatelja Proletarea. Širite njegove ideje, širite list sam, da prodre do vsakega modernega sužnja. Prižigajte delavsko zavest povsod, koder hodite in storite vse, kar je v vaših močeh, za pravico brezpravnih slojev.

Upamo, da bomo prihodnje novo leto imeli priliko poročati o ugodnejšem stanju in še večjem napredku naše misli. V ta namen hoče Proletarec zastaviti vse svoje sile, a zastaviti jih morate tudi vi.

Združeni moramo napredovati in zmagati.

QUO VADIS?

„... George Grim, brez doma, brez dela in brez prijateljev, je večeraj skočil iz mosta na 12. ulici v kanal z namenom, da dobi gorak prostor v mestni bolnišnici. Bil je na pol mrtve, ko so ga potegnili iz vode, in zdravniki trdijo, da se nahaja v kritičnem položaju.“

„V bolnišnici se mi zdi tako lepo, da bi najrajši ostal tu. Jaz črna vedel, da me ne bodo pustili v vodi, zato sem skočil v kanal“ — dejal je Grim zdravniku. — Cincinnati Commercial Tribune, 30. nov. 1908.

Kam gremo? Kam plove ta narod? Sino li doseglj kakšno stopinjo civilizacije?

Taka in enaka vprašanja si mora staviti človek, če nima sreče iz kama, ko čita po zajutruku v naših jutranjih dnevnikih vesti kot je zgornja. Kaj boš storil, človek moj? Ta stvar se tiče tebe in menja.

ne. Mi smo naredili Grima, kakršen je; mi, mi, ljudje! Mi mu kratimo pravo pravico: prave civilizacije: pravico do dela in poštenega življenja!

Mi zidamo ječe in hiše za uboge, zato pa nimamo časa, da bi postavili javno premoščišče za take žrtve kapitalizma in organiziranega razbojništva. Po pravilih današnje človeške družbe je imel George Grim morda priliko, da je na "Thanksgiving Day" obedoval v prostorih kake Salvation Army, toda "Thanksgiving" pride samo enkrat v letu, med tem ko se Grimov želodec oglašja vsak dan trikrat — če ne večkrat. Imamo bolnišnice za bolnike, ambulance za ranjence, ječe za kriminalce, blaznice za horece, — kaj pa imamo za Grime?

Človeška družba nima prostora za moža, ki je sposoben in voljan prijeti za delo, a ga ne more dobiti. Zapuščen je! Trpeti mora! Ne sme revoltirati! Molče mora končati! Ubogi Grimi!

Še stoletja nam pridigujejo duhovniki. Profesionalni dobrotniki "podpirajo" reveže že nad 2.000 let. Več kot pol stoletja se ukvarjamo z zunanjimi reformami človeške družbe, a ne brigamo se za notranje. Pošast pa le še živi! Quo vadis? Kam gremo? Kam plovemo? Ta stvar se tiče tebe in mene. Nekaj nam grozi... Ugodna bivališča, tople obleke in denar v bankah nas ne bo rešilo. Premišljajmo o tem, in čuvajmo se!

Čujte — tle Grimi se morda zdramijo. Morda jim pade v glavo, da se združijo in nekaj napravijo... Ne mislite, da bodo ljudje, ljudje — ki so iz mesa in krvi kot i vi, vedno prostovoljno stradal, obdani z morjem bogastva, ktere ga so sami ustvarili. Ne, ne! Pazite torej, če se zdramijo! Ne misli li brat pridigar, advokat, zdravnik, šef, siromak, bogataš, bolnik in tat, da bi bilo dobro če bi se zavarovali? Ako ne — gorje nam! Grimi bodo vstali nekega dne, in zagrmelo bo:

Siti smo te do grla, ti sramotna civilizacija! Videli smo te, slišali smo te in dovolili smo ti, da si se igrala z nami nekaj časa! Nič več! Čas je prišel, da pometemo s teboj! — — —

NAŠA PODJETNOST.

Mnogokrat se nam očita, da nismo dovolj podjeten narod. Mogoče je to deloma resnica, popolna pa vendarle ne. So posamezne stroke, v kterih kažemo še preveč podjetnosti ali bolje rečeno — lahkomiselnosti.

Poglejmo le na par polj. Vzemimo politično. Tam kažejo skoro vsi slovenski časopisi čudovito podjetnost. Kadar se gre za groš — tedaj se zataji vsa načela, laže in hvali se na dolgo in široko. Zakaj? Zato, ker objublja nekaj koristi posameznikom. Stavim pa vam svojo glavo, da bi bilo baš tisto časopisje, ktero je danes z vsemi močmi proti nam, popolnoma naše, ko bi mi razpolagali s tistimi kapitali kot druge politične stranke. — Kakor je časopisje — tako so posamezniki. Poku-pil bi jih lahko do malega vse. In če bi potem pregledaval vrste, od kod je kdo, pa bi našel najlaže, da od vseh strani, razven od tam, kjer se Proletarea res čita in razume.

Nadaljna naša podjetnost je v ustanavljanju Jednot in samostojnih društev. Najmanjši narod ima največ Jednot. Zakaj? Ali za to, ker nas je toliko tukaj? Tega gotovo ne. Če bi vse Slovence spravil pod jedno streho, bi nas bilo sicer precej, a dosti še davno ne v primeri z drugimi narodi.

In baš pri ustanavljanju Jednot bi morali biti zelo previdni. Jednota se lahko ustanovi. Pridobi se lahko tudi par članov. Nekteri so mehki — te se dobi takoj. Bolj trdim se pa obljubi kako častno mesto v odboru. Tako se najde še četica, ki je sama na sebi neznatna in prevzame na svoje rame velikansko odgovornost napram posameznim članom in državi.

Naši ljudje so vse prelahkomiselnjeni. Če bi premislili, bi se ne dali loviti posameznikom, kterim je bolj mar lastni žep kot pa koristi naših rojakov. — Ravno v zadnjem času se je pojavilo zopet par Jednot. To se pravi: Jednote še niso in tudi nikdar ne bodo. Rodila jih ni ne potreba ne premišljenost. Rodila jih je jeza in zavis.

vist. Rodilo jih je gospodoželjstvo posameznikov, kteri se čuti-jo poklicane, da lenuharijo — in "vodijo" naš narod.

Radi bi uprashaše te ljudi, če oni sploh vedo, kaj je je Jednota in kak namen ima. Radi bi zvedeli od voditeljev, če so sploh premislili svoje nepremišljene korake, s kterimi tirajo nekatere v gotovo nesrečo. Ustanavljati Jednote poleg že itak preštevilnih je naravnost hudodelstvo, ktero se bode mascevalo prej ali slej. Vsi vemo, kakim nevarnostim je izpostavljen naš narod. Saj opravljajo najtežja in najnevarnejša dela. Številne dokazujejo, da se pripeti nad dve tretjini vseh smrtnih slučajev vsled nesreč pri delu ali pa vsled prehudega dela. Vsak dan se lahko pripeti večja nesreča ki bi provzročila neizmerno gorje tistim, kteri se dajo zapeljati gospodstvaželnim "voditeljem". Večjih nesreč sicer še nismo imeli, a lahko pridejo vsak dan. Jaz sam poznam nekaj premoškopov po Pennsylvaniji, v kterih dela nad polovica naših ljudi. Kaj lahko se dogodi katastrofa prve vrste.

Kdo bude potem pomagal udovam in zapuščenim otrokom? Ali Jednote, ki štejejo po sto ljudi in kterih prebitek ne zadostuje niti za upravo? Ali mislite, da bodo člani v takih slučajih skladali a-sesmente po par petakov? Kaj še. Jednote so prostovoljne združitev. Član pride prostovoljno in tu di lahko pusti kadar hoče. Pustil bode pa gotovo tedaj, kadar bodo prispevki tofiki, da jih ne bode mogel več zmagovati. Tak član se odpove vsem pravicam. Je dnota pa zgubi napram njemu tu di svoje pravice.

Država bode tirjala odgovornost od odbora. Kaj mu pa more? Ali bode posamezni odbornik plačal radovoljno iz svojega? O tem pač opravičeno dvomimo. Kar preostane, je edino to: odborniki utegnejo prejeti nekaj plačila od države za svojo lahkomiselnost — Jednota bode propadla — udove in sirote bodo ostale pa brez vsake podpore.

Mi opozorjamo resno vse, dokler je še čas. Oprimito se Jednot, ktere štejejo na tisoče članov in premorejo že lepo premoženje. Pu stite samostojna društva in manjšše Jednote, ktere niso drugega kakor nesrečne poskušnje in oprimito se naše lepe organizacije, — Slovenske Narodne Podporne Jednote. To ni nikaka reklama, ampak resen opomin, kteri utegne priti še mnogim o pravem času. Kadar bode te bolni, Vas ne vzprejme nikdo več. Kadar ste prestari, ne morete nikamor. Stori-te svojo dolžnost sedaj, dokler je še čas. In to je še več, kot Vaša dolžnost. Vi ste dolžni storiti to napram svojem, kteri padejo v breme drugim, če ostanejo po Vaši lahkomiselnosti zapuščene sirote.

Število dela moč. Če je na tisoče članov in če prispeva v slučaj večjih nesreč posameznik le je-den dolar, so že tisoči. Če pa prispeva sto članov po pet dolarjev, je pa kljub ogromnim bremenom le petsto dolarjev.

Želimo, da vsak premisli dobro te naše besede. Mi želimo imeti rojake združene ne cepljene na po samezne delce. Ne želimo pa nikomur ne, da bi kdaj rekel: Proletarec je dobro in lepo pisal — toda jaz revež ga nisem ubogal, di-kler je bil čas.

SLUČAJ GOMPERS IN ENAKO-PRAVNOST PRED AMERIŠKIMI ZAKONI.

Samuel Gompers, predsednik American Federation of Labor, največje delavske organizacije v Ameriki, je obtožen na enoletno ječo; zaoeno z njim sta obsojena, podpredsednik organizacije John Mitchell na devet mesecev in tajnik Fr. Morrison na šest mesecev zapora.

Socialisti bi bili sedaj lahko hudobni in bi privoščili Gompersu "božično darilo", ktero so mu blagovolili pokloniti njegovi prijatelji kapitalisti. Pozabili še nismo namreč, kaj je vse počel Gompers na škodo organiziranega delavstva pri zadnjih generalnih volitvah, in kako je lomil bojne sulice za Bryana in druge korumpirane demokratske političarje.

Toda stvar ima resno lice. Obsodba Gompersa in ostalih dveh uradnikov imenovane organizacije je obenem tudi obsodba organi-

ziranih delavcev, torej ponovni kapitalistični napad na organizirano delavstvo. Gompers, Mitchell in Morrison niso zakrivali družega, kakor da so javno kritizirali odlok zvezinega sodišča, ktero je pred jednim letom prepovedalo bojkot Buck's Stove & Range kompanije v St. Louisu, Mo., ktera prezira unijske delavce. S tem so ti trije delavski voditelji pokazali, da si ne dajo kratiti pravice do svobode govora, ktere določa vsakemu državljanu temeljni zakon.

Na stvari je pa še nekaj drugega, bolj značilnega. Gompers se je "pregrešil" proti antitrustnemu zakonu. Ta famozni Shermanov zakon so skuhal v kongresu pod pretvezo, da ga bodo rabili proti kriminalnim trustom. V resnici ga pa rabijo proti — delavskim organizacijam. Kolikor je bilo doslej žrtve tega zakona, bili so to samo delavci, oziroma uradniki delavskih unij. Z antitrustnim zakonom so delavcem strli najmočnejše orožje: bojkot in "unfair list". — Bojkot je protizakonit; ameriškega kapitalista se ne sme bojkotirati! Na nik! očitni vsakega delavca in protizakonit! Delavec ne sme bojkotirati kapitalista, dočim sme kapitalist-velopar s pomočjo svojega "blacklista" (črni imenik) očriniti vsakega delavca in mu onemogočiti pošteno delo v ktereisbodi delu Amerike. In logično je "blacklist" istega pomena kot bojkot ali "unfair list". Ali je to pravilno? Kje je tu nepristranost zakona?

In dalje: antitrustni zakon določa za prestopke istega zapornost ali denarno kazen ali pa oboje. Pri zvezinih sodnikih je pa navadno, če imajo pred sabo tožena kapitalista — kar so pa zelo redki slučaji! — ga obsodijo le v denarno kazen dočim obsodijo delavce v zapor. Kje je zopet tu nepristranost zakona?

Gompersov slučaj je torej nov dokaz, kako jednaki smo pred našimi zakoni. Zopet, zopet in zopet moramo ponavljati staro, a tu-robno pesem: Zakon je samo za delavce ne pa za kapitalista! Postavodajalci in sodniki niso drugega kot golo orodje kriminalnih trustov, golo orodje velerazbojniškega kapitalizma. Delavstvo je brez pravic.

Upamo, da bo ta neželjeni dogodek spametoval Gompersa in njegove tovariše, da bodo v bodoče drugače sodili o delavskem boju v socialističnih vrstah. Spoznali bodo, da drugega boja proti kapitalistom ni, kakor neizprosnosti razredni boj.

Tri stvari.

Slavni pridigar Breechery je rekel, da človek rabi tri stvari, ako si hoče ohraniti popolno zdravje: hrano, spanje in delo. Če premišljajmo o teh treh stvareh, pri-temo do zaključka, da pred vsem je hrana najbolj potrebna, kajti brez iste ne moremo delati niti spati. Naša skrb mora biti, da si ohranimo apetit in dobro prebavljanje. Kakor hitro se nam poslabša apetit, ali nastane nered v prebavljanju, uživajmo Trinerjevo, ameriško, zdravilno grenko vino Isto prisili organe do rednega dela, in jih tako okrepa, da vedno delujejo redno. Iz prebavljene jedi naredi kri in ojači živce. To vino odpravi vse nepravilike v želodecu in drobu. V lekarnah. Jos. Triner, 616—622 So. Ashland ave., Chicago, Ill. Pošlite nam 10 centov za krasni stenski koledar.

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

G. Voknum
559 W. 18 St.
Chicago.
Popravlja dež-nike in pipe po primernih cenah.

MIRKO VADJINA, 392 W. 18th St.
SLOVENSKO HRVATSKI BRIVCI.
Na razpolago so kopelji.

Dr. W. C. Ohlendorf, M.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno. Čati je le zdavila, 647 in 649 Blue Is. Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1. a popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chica liveči bolniki naj pišejo slovenski.

Vac. Tourel

Izdelovalec finih
Havana cigar.

Prodaja cigare na škatiije. Naro-se izvršujejo točno.

1210 So. Albany Av., Chicago.

Aka hočeš dobro naravno vino oglasi se pri

JOS. BERNARD-

620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842 CHICA

Pri njemu dobiš najboljša kaliforn-aka in importirana vina.

I. STRAUB URAR

336 W. 18th St., Chicago.

Ima večjo zalogo ur, veriže, po-nov in drugih dragotin. Izvršuje t vsakovrstna popravila v tej stroki zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Frank Kvasnič

Trgovina z železnino, raznim oro- in pohištvom. Popravlja pečl.

643-645 W. 18th St.
Chicago, Ill.

Najbolje in naj-neje obuvalo kup-pri

John Klofa

631 Blue Island CHICAGO.

Sprejema tud-pravila.

NOVA SLOVENSKA GOSTILN

pri FRANC CECHE

Rojakom v Chicagi naznanjam, sem zopet odprl svoj novi saloon, ktermo točim vedno sveže pivo, dum vino itd. Dobre smotke na razpela. Imam tudi prostorno dvorano na selice, svatbe, zabavne večere itd. Poročam se v obliki obisk.

S spoštovanjem
FRANC CECHE, Chicago.

568 So. Centre Ave., Chicago.

Halo, Johny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, kjer je največ zabave. Ali še ne ve da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

590 So. Centre Ave., Chicago.

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v k-skih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1628-1638 Unity Building

79 Dearborn St., Chicago.

Res. 5155 Prairie Ave.

Phone Drexel 7271.

Leopold Saltic

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving 4

URAD: 27 METROPOLITAN BLO

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

Pristno domače vi

CATAWBA 70—75c

BELO VINO 60c

REDECE VINO 50c

REDECE STARO VINO 40c

RMENO VINO 55c

Posoda prosta. Te cene veljajo jemalec od 50 galonov naprej; n- kot 50 galonov se ne pošilja. Vno siljam proti predplačilu ali po C. O. po vsi Ameriki.

Priporočam se rojakom tudi za o- moje lepo urejene gostilne z izborn- pijančami in z vedno pripravljenim- stim prigrizkom.

Za dobro in točno postrežbo, k- tudi za pristnost vina jamčim.

JOSIP ZALOKAR
899 Edison Road N. E., Cleveland

Iz starega kraja.

VOLITVE NA KRANJSKEM.

5115 socialističnih glasov.

14. decembra so se vršile na Kranjskem dopolnilne volitve v plošni kuriji za deželni zbor. Razen ljubljane so povsod kandidirali sami klerikaleci in so tudi zvoljeni. V Ljubljani je kandidiral liberalce Josip Turk, in med njimi in socialističnim kandidatom Etbinom Kristanom se je vršila zja volitev 19. dec., o kateri pa nimamo poročil. Socialistična stranka je imela povsod svoje kandidate, kateri so skupaj dobili 5115 glasov, krog 500 več kot pri zadnjih državnozborskih volitvah. To je dokaz, da socializem napreduje tudi na Kranjskem. Največ glasov je dobil sohr. Stravs v volilnem okraju Vrhniko-Logatec-Idrija-Cerknica, 1121 glasov. Za njim je dobil sohr. Kristan v Ljubljani 1967 glasov, na kar je le bila ožja volitev med njim in liberalcem.

Kandidirali so sledeči sodruzi: Etbin Kristan, Jos. Petrič, Fran Bartl, Ivan Stravs, Josip Novak, Miha Čobal in Frank Schiffrer. O natančnem volilnem izidu po vseh ravno kar nam došli "Rdeči Prapor" sledeče:

Uradni list naznanja o kranjskih deželnozborskih volitvah sledeče rezultate:

1. Ljubljana, mesto: Oddanih veljavnih glasov 2481. Od teh je dobil Josip Turk 1097, Etbin Kristan 1067, Karel Mayer 295 glasov; 22 glasov je bilo razcepljenih. Absolutna večina je 1241. Potrebna je torej ožja volitev, ki bo v soboto, 19. t. m. od 8. zjutraj do 2. popoldne v istih volilnih lokali kakor v pondeljek.

2. Ljubljana, okolič: Oddanih veljavnih glasov 3405. Dobil je Mihael Dimnik 2351, Josip Petrič 812, razcepljenih 242, neveljavnih 34 glasov.

3. Radovljica-Kranjska gora-Tržič: Oddanih veljavnih glasov 3972. Dobil je Ivan Piber 2792, Fran Bartl 989 glasov, 191 razcepljenih, 53 neveljavnih.

4. Kranj-Skofja Loka: Oddanih veljavnih glasov 2539. Dobil je Evgen Jare 2371, Josip Petrič 73, razcepljenih 93, neveljavnih 35 glasov.

5. Kamnik-Brdo: Oddanih veljavnih glasov 2905; dobil je Ivan Lavrenčič 2817, Etbin Kristan, 35, razcepljenih 53, neveljavnih 21 glasov.

6. Vrhniko-Logatec-Idrija-Cerknica. Oddanih veljavnih glasov 4663 (tukaj je bila udeležba največja.) Dobil je Anton Kobi 3492, Ivan Stravs 1121, razcepljenih 50, neveljavnih 42 glasov.

7. Postojna-Senožeče-Ilir. Bistrica-Vipava-Lož. Oddanih veljavnih glasov 3614. Dobil je Jernej Ravnikar 3489, Josip Novak 92, razcepljenih 33, neveljavnih 76 glasov.

8. Litija-Višnja gora-Radeče. Oddanih 3665 veljavnih glasov. Dobil je dr. Ivan Zajec 2828, Miha Čobal 788, razcepljenih 59, neveljavnih 32 glasov.

9. Krško-Kostanjevica-Mokronog-Trebnje. Oddanih 3013 veljavnih glasov. Dobil je Ivan Hladnik 2847, Etbin Kristan 101 glas, razcepljenih 65, neveljavnih 84 glasov.

10. Kočevje-Velike Lašče-Ribnica-Žužemperk. Oddanih 3241 glasov. Dobil je dr. Vladimir Pegan 3113, Fran Bartl 17, razcepljenih 111, neveljavnih 69 glasov.

11. Novo mesto-Crnomelj-Metlika. Oddanih 3816 veljavnih glasov. Dobil je Martin Matjašič 3169, Fran Schiffrer 18, Peter Raueh 426, razcepljeni 203 glasovi, neveljavnih 29 glasov.

"Razcepljeni" glasovi so večinoma prištevati našim kandidaturam, ker imajo volilne komisije po deželi sploh navado, da stejejo posamezne glasove kot razcepljene.

Novi deželnozborski poslanci, ki so bili v 14. dec. izvoljeni s klerikalnim programom, so po pokliki: Miha Dimnik, kmet; Ivan Piber, župnik; Evgen Jare, e. kr. profesor; Ivan Lavrenčič, dekan; Anton Kobi, posestnik in trgovec; Jernej Ravnikar, nadučitelj; dr. Ivan Zajec, zdravnik; Ivan Hladnik, župnik; dr. Vlad. Pegan,

odvetnik; Martin Matjašič, občinski načelnik. Torej 3 duhovniki, 1 profesor, 1 odvetnik, 1 zdravnik, 1 nadučitelj, 1 trgovec, 1 občinski načelnik, 1 kmet. Dr. Pegan in dr. Zajec sta baje kandidata za deželni odbor in sicer prvi mesto dr. Šušteršiča, ki je po splošni volitvi provizorično sprejel deželno odborništvo, drugi pa za splošno kurijo.

Kranjske deželnozborske volitve, ki so bile 14. dec. so po deželi rodile tisti rezultat, ki je bil pričakovati. V vseh kmetskih okrajih splošne kurije so izvoljeni klerikaleci. Deset novih mandatorov so pridobili brez posebnih težav in v deželnem zboru ter v deželnem odboru bodo poslej odločevali z absolutno večino. Da bo tako, je vsakdo vedel že tedaj, ko je bila v deželnem zboru sklenjena volilna reforma s tisto splošno kurijo, ki uničuje delavsko volilno pravico in ki sploh ni imela drugega namena, kakor zagotoviti klerikalnem gospodstvu v deželi. To so zdaj dosegli. Kakor jim liberalna stranka ni ovirala volilne reforme, tako jim je prepustila mandate brez boja. Po vsej deželi je stala samo socialna demokracija proti klerikalizmu, ki seveda ni mogla upati na zmago. Toda stranka je vodil drug namen. Z intenzivnejšo agitacijo je mogla nastopiti samo v tistih krajih, kjer je vsaj nekaj industrije in vsled tega organizacija socialno-demokratske stranke. V teh krajih: Idrija, Zagorje, Jesenice, Tržič, Ljubljanska okolica, Vrhniko itd. je tudi dosegla lepe vspehe, tuintam take, da bodo klerikaleci razmišljali o njih. V drugih krajih ni bilo storiti nič drugega, kakor imenovati kandidate, da se pokaže, kje je kaj želje po socialno-demokratskem delu. Agitacija se je v takih krajih povsem opustila. A tudi tukaj smo dosegli navidezno zelo skromne vspehe, ki so pa za stranko velikega pomena, ker ji kažejo, kje se ima razširiti in poglobiti njeno delo.

Udeležba je bila pri teh volitvah povsod bolj pičla. To je umevno. Če je rezultat že naprej nedvomno, je težko zbuditi posebno zanimanje pri volilcih. Zato je tudi število klerikalnih glasov v nekaterih okrajih rapidno padlo. Bilo bi kratkovidno, izvajati iz tega, da so klerikaleci povsod nazadovali. Kjer ni nobenega boja, tudi fajmoštri ne spravijo vse vojske na bojišče. Toda drugače je

stranka napredovala za 45.000 glasov. V resnici je pa napredovala za več kot sto tisoč glasov, kajti pravih socialističnih glasov l. 1904 je bilo krog 300.000; ostale glasove je dobil Debs takrat od nezadovoljnih demokratov.

Uradno poročilo o številu glasov pri zadnjih predsedniških volitvah 3. novembra 1908.

Uradno štetje glasov, ktere so dobili kandidati raznih strank pri letošnjih predsedniških volitvah 3. novembra 1908, je končno že pred par tedni.

Iz tega uradnega poročila je razvidno, da je dobil kandidat naše stranke, sodrug E. V. Debs, 447.651 glasov; manjka pa še poročil iz dveh držav Vermonta in Alabame, tako da število socialističnih glasov gotovo presega 450.000.

Po uradnem štetju je torej naša

Država	Taft (Rep.)	Bryan (Dem.)	Debs (Soc.)	Hisgen (Ind.)	Chafin (Pro.)	Watson (Pop.)	Gilhaus (Soc.L.)
Alabama	25,308	74,374	...	495	665	1,565	...
Arkansas	96,947	87,043	5,000	500	1,000	500	...
California	182,064	107,770	18,736	4,377	6,443	...	...
Colorado	123,700	126,649	7,974	...	5,559	...	...
Connecticut	112,815	68,255	5,113	728	2,380	...	608
Delaware	25,200	22,134	75	50	650	...	...
Florida	10,454	31,104	3,747	553	1,356	1,946	...
Georgia	41,692	72,350	584	77	1,059	16,965	...
Idaho	50,091	34,809	6,305	207	1,704	...	...
Illinois	629,932	450,810	39,711	7,724	29,364	633	1,680
Indiana	348,993	338,262	13,476	514	18,045	1,193	...
Iowa	275,210	200,771	8,287	404	9,837	261	...
Kansas	197,166	161,209	12,240	...	5,032	...	...
Kentucky	235,711	249,092	4,900	200	5,887	333	404
Louisiana	9,958	63,568	2,538	73	...	...	...
Maine	66,987	35,463	1,758	790	1,487	...	...
Maryland	111,253	111,117	2,500	450	3,000	...	643
Massachusetts	265,966	155,543	10,659	19,327	4,374	...	1,011
Michigan	333,313	174,313	11,527	734	16,705	...	1,086
Minnesota	195,786	109,433	14,469	523	10,114	...	...
Mississippi	4,163	64,250	1,408	...	...	1,309	...
Missouri	346,915	345,884	15,398	397	4,222	1,165	807
Montana	32,333	29,326	5,855	443	827	...	...
Nebraska	126,808	130,781	3,524	...	5,179	...	...
Nevada	10,214	10,655	2,029	415	...	...	...
New Hampshire	53,144	33,055	1,299	584	905	...	...
New Jersey	265,298	182,522	10,249	2,916	4,930	...	2,910
New York	870,070	667,468	38,451	35,817	22,607	...	3,877
North Carolina	114,887	130,928	345	...	...	...	...
North Dakota	57,771	32,909	2,405	38	1,453	...	...
Ohio	572,312	522,721	33,795	349	11,402	160	721
Oklahoma	110,550	103,997	21,752	274	...	434	...
Oregon	62,350	38,048	7,430	289	2,682	...	...
Pennsylvania	745,779	448,783	39,913	1,057	36,394	...	1,222
Rhode Island	43,942	24,706	1,365	1,065	1,016	...	...
South Carolina	3,847	62,289	101	43	...	...	...
South Dakota	67,466	40,266	2,846	88	4,399	...	...
Tennessee	118,287	135,630	1,878	332	360	1,081	...
Texas	69,229	227,264	8,524	164	1,792	1,042	3,361
Utah	61,028	42,694	4,895	...	...	...	...
Vermont	39,552	11,496	...	804	799	...	...
Virginia	52,573	82,946	255	51	1,111	105	25
Washington	106,062	58,383	14,777	248	4,700	...	...
West Virginia	137,869	111,418	3,676	46	5,107	...	...
Wisconsin	248,673	166,707	28,146	...	11,579	...	...
Wyoming	17,708	12,772	1,396	63	...	...	...
Skupaj	7,637,676	6,393,182	447,651	83,186	241,452	33,871	15,421

v tistih krajih, kjer so klerikaleci napeli vse moči, pa so vendar nazadovali. Tako je bila r. r. v Tržiču, na Vrhniku intenzivna klerikalna agitacija, pa smo mi v Tržiču močno napredovali, dočim so klerikaleci nazadovali, na Vrhniku smo ohranili točno svoje lanske glasove, klerikaleci pa so jih izgubili kar 400. Izid volitev torej kaže, da je boj proti klerikalizmu — zlasti v dobi klerikalno-liberalne slege — težak, da pa ni brez koristi in da tudi na Kranjskem klerikalizmu ni zagotovljena večna vlada. Na vrsto pride sedaj zopet organizatorično delo in opravilo se bo.

"Rdeči Prapor."

NEMOGOČE.

Čestokrat se prigodi marsikomu, ako se razgovarja s svojimi tovariši delavci o bodoči človeški družbi, da mu tovariši odgovore kratko: To je nemogoče!

Res kratek in brezmiseln odgovor.

Večina teh tovarišev, ki ima ta kratek odgovor vedno na jeziku, se verjame, da bodo za muke na tem svetu prejeli plačilo na drugem svetu v raju. Kako debelo bi gledali in kričali, če bi jim zaveden delavec to upanje razdil na kratko: To je nemogoče! Vsi bi v eni sapi zahtevali dokazov, ali pa prekleli trditve. Za sebe bi zahtevali logiko, nasprotnika bi pa posekali z besedami: To je nemogoče!

Kdor opazuje danes življenje v človeški družbi, lahko vidi, če hoče, da se prepad med posedujočimi in neposedujočimi sloji širi, zaeno pa naraščajo tudi nasprotstva med temi sloji od dne do dne. Kdor trdi, da je vedno tako na svetu bilo in vedno tako ostane, dotični vedoma laže, ali je pa navadni nevednež, ki se ni nič naučil in se tudi nič naučiti neče. Razlastovalni proces v današnji kapitalistični človeški družbi se širi in širi in se bo završil s tem, da bo konec tega procesa lastoval kakim sto ljudi vse premoženje sploh vso vrednost na svetu. Ti stotini ljudi bodo nasproti milijoni razlastenih ljudi, ki ne bodo posedovali nič. Seve imamo še naivneže, ki trdijo, da bodo ljudje nosili radovalno tako kapitalistično suženstvo. V resnici je pa uresničitev take naivne trditve res nemogoča. To nas uči zgodovina človeškega rodu, to nam po-

trduje sedanost z boji, ki se vrše vsaki dan in po vsem civiliziranem svetu med delom in kapitalom.

Vsaki dan čitamo, da se ta ali drugi narod pripravlja za vojno. Časniki prinašajo dolge članke o novih morilnih pripravah in strojih. Vsak razumen človek pa vé, da bo prihodnja vojna najhujša nesreča za človeški rod. Vzle temu pa "merodajni" ljudje danes pravijo, da so vojne neizogibno potrebne. Ali je to resni-

za? Tovariši-delavci le malec razmislijte. Vojna tehnika naj se s to bliskovito hitrostjo razvija še v prihodnje, kot se razvija danes. Vojna sredstva naj se spopolnijo tako, da bo mogoče vojskovati se na suhem, na morju in v zraku. Razmislijte o tem, od kod se bo do dobila sredstva za vojno? Kakšen bo zaključek tega razvoja?

Vaš razvijajoče vojne tehnike bo razvil tudi promet na suhem, na morju in v zraku. Narodi bodo občevali prijateljsko med seboj, drug drugemu ne bodo več tuji in menjavali bodo med seboj duševno in gmotno dobro. Kroženje življenjskih sil od naroda do naroda bo naraščalo z vsakim dnem.

Komu bo tedaj mogoče nahujskati narod proti narodu, ali vničiti to krvno zvezo, ne da bi bila oba nasprotnika vničena in porazena? Zagovorniki današnjega sistema to dobro vedo. Vseeno bodo pa trdili, da so vojne neizogibno potrebne, da vi, tovariši-delavci ne mislite o tem, da bo nemogoča vojna pri prihodnjih človeških generacijah.

Naravne vede in zgodovina človeškega rodu nas uče z nepobitnimi dokazi, da se vse stvarstvo razvija od nižje na višjo stopinjo, da vse hrepeni po večji složnosti in harmoniji. Tisoči dokazi govorijo, da se svet razvija in ne nazaduje. Logika nas sili, da verjamemo, da se bo razvijal svet še tudi v prihodnje.

Nazadnjakom pa to ni vse. Za to vas uče tovariši-delavci, da je nemogoče, da bi se spremenil sedanji družabni red.

Kdor je pazno preštudiral razvoj človeškega rodu, mora priti do edine pravega in logičnega zaključka, da se bo in se mora kapitalistična človeška družba prenoviti v socialistično.

Kdor skuša to resnico vbiti s kratkimi besedami: to je nemogoče, dotični osmeši in vara le samega sebe.

Za take ljudi pa misleči ljudje nimajo drugega odgovora kot lahek smev!

DOPISI

Chicago, Ill.

Cenjeni sodrug: —

Prosim, dovolite mi malo prostora v našem delavskem listu Proletarec. Veliko se čita po časopisih o boljših časih zato, ker je par rojakov tako srečnih, da so mogli nekaj denarja poslati v stari kraj. New Yorkski dnevnik pa prinaša potem poročila o prosperiteti in dobrih časih. Naravno — pri njih so dobri časi — mi delavci jih pa ne poznamo.

Pred jednim tednom sem zgubil delo, kterega itak nisem imel dolgo. Zdaj pa vsak dan brusim pete od zore do mraka za delom. Uspela nimam nobenega. Kjer uprašam dobim vedno jednak odgovor: ne rabimo nič. V nekaterih tvornicah sploh ni bilo treba uprašati. Kar znamenje so mi dali, naj grem dalje-gotovo znamenje, da so prosilcev za delo več kot na taji. Zato naj se pa vsak najprej prepriča, potem pa piše o dobrih časih.

Proletarčevi stranki se je očitala lenoba. To je naravnost grdo. Vsak bi rad delal, le ko bi mogel. A zastonj je trud. Tudi na časnikih sem se obrnil — seveda brez vspeha.

Taka je torej ta prosperiteta. Socijalistični pozdrav vsem.

M. Kulovic.

Collinwood, O.

Slov. socijalistični klub št. 2 J. Z. v Collinwoodu, O. prosi za vzprejem sledečega

PROTESTA.

kteri je bil sklenjen dne 20. decembra na klubovi seji.

Nekaj slovenskih časnikov, po Dalje na 4. stran

POZOR!

Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobili takega mesa kot v stari domovini. Ampak to je zmot!

Pri meni se dobijo domače klobase, domače suho meso, žive kokoši čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIČ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovenec in Hrvatom!

raznjanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovšem kroju. Unijako delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa.

daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena z najboljšimi pijačami, unij-skimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič

587, SO. CENTRE AVE.,

CHICAGO, ILL.

Stori zdaj.

Zakaj bi ne dali svojim prijateljem za božič lepe fotografije. Zdaj je čas, da si jo preskrbite.

je izkušen fotograf,

kteri vas želi videti. Zdaj je prilika, da daste svojim prijateljem in sorodnikom lepo darilo za majhno ceno.

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovenici Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavnik in praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK 581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

ZEMANOVO "GRENKO VINO",

je najboljšo zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVE NE ŽENE IN DEVOJKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",

želodečni grenčec. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranske gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo želodca in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma.

Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alpor Street, Chicago, Ill.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu

ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torkih, četkih in petkih. Telefon Canal 180.

JUNGLE

Angleški pisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

(Copyright, 1903, 1906, by Upton Sinclair.) (Nadaljevanje)

"Kaj se je vendar zgodilo?" je zakričal. In stara ženica je odvrnila s slabim glasom: Antanas je. On je mrtev. Utonil je v cestni mlaki."

XXII.

Jurgis se je vedel pri tej novici zelo čudno. Pobelzel je ko smrt, a se kmalu premagal in obstal potem pol minute sredi sobe, s krčevito stisnjenimi pestmi in šklepetajočimi zobmi. Potem je potisnil Anielo na stran in odšel s dolгими koraki v sosedno sobo ter splezal po lestvi na podstrešje.

V kotu je ležala odeja, pod njo pa se je le v nejasnih obrisih videla neka postava; poleg je ležala Elzbieta, — ali je ihtela ali pa bila nezavestna, Jurgis ni mogel razločevati. Marija je kričaje hodila gor in dol in vila roke. Stisnil je pesti še trdneje, in glas njegov je zvenel trdo, ko je uprašal:

"Kako se je zgodilo?"

Marija ga je v svojem obupu komaj slišala. Ponovil je svoje uprašanje glasneje in s hripavim glasom. "Padel je z brvi," je jaskovala Marija. — Takozvana brv pred hišo je bila napravljena iz napol segnitih desk in se dvigala nad cesto pet čevljev visoko.

"Kako je prišel na njo?"

"Šel je ven, da bi igral," je ihtela Marija pridružno. "Nismo ga mogli obdržati v sobi. Padel je v blato!"

"Ali ste prepričani, da je mrtev?" uprašala dalje.

"Eti! Eti!" je ihtela. "Da. Bil je tukaj zdravnik."

Jurgis je trenotek stal nepremično in nekaj premišljeval. Oči so mu ostale suhe. Ozrl se je še enkrat na malo postav pod odejo, potem se nenadoma obrnil k lestvi in splezal dol. V kuhinji je zavladovala spet grobna tišina, ko je vstopil. Šel je naravnost k vratom, stopil ven in odkorakal po cesti.

Ko mu je umrla žena, je Jurgis zavljal v prvo gostilno; zdaj pa tega ni storil, čeprav je imel v žepu celotredensko plačo. Šel je naprej in naprej, — korakal je, ne da bi se ozrl, po blatu in lužah, da je bil ves obrizgan. Čez dolgo časa se je vsedel na prag neke hiše, zakril si obraz z rokama in prebil tako gotovo pol ure, ne da bi se ganil. Zdaj pa zdaj je zašepetal pred se: "Mrtev! Mrtev!"

Slednjič je vstal in šel naprej. Sonce je zahajalo, in potoval je dalje in dalje, dokler se ni stemnilo in mu je zastavila pot pregraja neke železniške proge. Grmel je baš dolg tovorni vlak mimo. Jurgis je postal in ga gledal; in na kratke se ga poloti neko divje hrepenenje; — misel, ki je v njem spala neizgovorjena in nespoznana, je hipoma postala meso in kri. Dirjal je ob progi, in ko je prešel malo čuvajnico, je napravil velik skok in se zavihtel na enega izmed vagonov.

Za nekaj časa se je vlak spet ustavil; Jurgis je skočil doli in smuknil pod vozovi naprej ter se skril v nekem drugem vozu med raznim orodjem. Tako je tu sedel, in ko se je vlak spet začel pomikati, vnel se je v njegovi duši divji boj. Stiskal je pesti in z zobmi škrtal; ni se jokal, in s silo je zadušil solze, ki so mu silile v oko! Vse je zanj minulo in napravil je račun čez preteklost; otresti se je hotel vsega, vseh spominov, — še to noč, — hotel je biti svoboden! Vse se naj pogreze v morje pozabnosti, kot strašne, mučne sanje, in jutri se hoče zbuditi kot popolnoma nov, preroden človek. In vsakokrat, kadar ga je spet zgrabila misel na to — kak slučaj spomin, ki mu je silil solzo v oko, — mu je duša vzplala in kletel je v divjem srdu ter razjarjen zamoril vsak spomin na minulo že v kali.

Boril se je za življenje; škripal je z zobmi v divjem obupu. Igral je vlogo bedaka, — bedak je bil! Zapravil je življenje, ugonobila ga je njegova prokleta slabost; in zdaj je tega konec, zdaj jo hoče iztrgati z vsemi koreninami! Nič več se ne bo udajal solzam in mehkostrčnosti; dovolj mu je tega, — zaslužnile so ga popolnoma. Prosto hoče biti zdaj, raztrgati hoče verige, da se more neoviran zapoditi v okruten življenjski boj. Vesel je bil, da je končalo; saj je itak do tega priti moralo, in potem je bilo pač že boljše, da je prišlo takoj. Tako življenje ni za ženske in otroke, in čim prej se oddot posloviijo, tem boljše za nje. Kar bi Antanasa tam, kjer je sedaj, utegnulo zlega tudi doleteti, huje pač ne more trpeti, nego bi trpel, ako bi ostal pri življenju. In to naj bodo tudi zadnje misli na sina; odslej se njegov oče ne bo več z njim bavil, — misliti hoče le na sebe, boriti se le za lasten obstanek — s svetom, ki ga je varal, mučil.

Tako so se mu razpletale misli, tako je izruval cvetko za cvetko, rastoče v vrtu njegovega srca, ter jih poteptal z nogami. Vlak je drvil gromče naprej in gost oblak prahu mu je z močjo pihal v obraz; toda četudi se je vlak tekot noči večkrat ustavil, čepel je vendar še vedno v istem skrivališču, — ni ga hotel zapustiti prej, predno ga ne preženejo; kajti vsaka milja, ki ga je oddaljevala od klavniškega okraja, mu je odvzela z duše eno breme več.

Vedno, kadar se je vlak ustavil, mu je zapihala topla, prijetna sapa nasproti, sapa, napolnjena z vonjem svežega polja, z vonjem cvetočih detelje in dehtenih evetlie. Skral je včas ta zrak s prijetnim čutom svobodnega človeka in sree mu je začelo močno utripati, — bil je spet zunaj na kmetih! Ko se je začelo daniti, oziral se je željno okrog in mu obvisel pogled zdaj na zelenih travnikih, zdaj na gozdovih in rekah. Končno ni mogel več vzdržati; skočil je doli pri prvi prihodnji postaji. Zgoraj na vozu je sedel zavrtač, ki mu je s pestjo žugal in kletel; Jurgis pa mu je z rokó porogljivo pomignil in odšel v zeleno polje.

Saj je bil vendar vse svoje življenje kmet! Tri dolga leta že ni videl polja, ne slišal poljskega glasu! Izvemši onega dolgega pota, ko se je vračal iz ječe, a je bil preutrujen, da bi si ogledal okolico, in ko je nekajkrat obiskal mestne parke, da bi se sprehodil in odpočil; — skozi vsa zimo, ko je iskal dela, pa ni videl prav nikakega drevesa. In zdaj mu je bilo pri sreči, kakor ptiču, ki je ubežal iz dolgotrajne kletke; vsak trenotek je postal in zamaknjeno občudoval zdaj čedo krav, zdaj cvetoče travnike, zdaj grmičevje z divjimi rožami, zdaj žvrgoleče ptičice na drevju.

Kmalu je zazril farmo, proti katerej se je počasi odpravil; iz previdnosti se je oborožil s palico. Farmer se je baš ukvarjal z mazanjem voza, stoječega pred skednjem. Jurgis je stopil k njemu. "Rad bi nekaj malega za zajuterk," reče.

"Ali hočete delati?" uprašala farmer.

"Ne," odgovori Jurgis, "delati se mi noče."

"Potem tudi nič ne dobite," ga zavrne farmer robato.

"Nisem zahteval zastoj, rad bi plačal," omeni Jurgis.

"A tako!" reče farmer; potem zbadljivo pristavi: "Po sedmi uri zjutraj se pri nas ne zajutkuje."

"Zelo sem lačen," reče Jurgis resno. "Rad bi si kaj kupil za želoček."

(Nadaljevanje.)

NAROČNIKOM.

Kadar se preselite, je potrebno, da naznanite poleg novega naslova tudi star naslov.

Sodrug, kupujte pri trvdakah, ki oglašujejo v našem listu. Kadar kupujete, prosimo, omenite "Proletarca".

BAJNI BOŽIČNI VEČER.

V uredništvu "Proletarca" ni so pri zdravi pameti, bo mislil marsikateri čitatelj, ko bo čital naslov tega članka. Tam je gotovo vse narobe v uredništvu, saj pišejo božične članke, ko je božič že minul.

Kdor hoče pisati realno o božičnem večeru, je treba, da božični večer mine. Gledati mora življenje na bajni božični večer brez naočnikov ne pa, že teden preje v dolzih člankih fantazirati o Odršeniku, ko skoro ves človeški rod nosi še sušenske okove, ki se zrealijo v predsodkih, šegah, navadah in v današnjem gospodarstvu. Suženstvo povsod, torej nemunst pisati o Odršeniku, ki se je baje rodil na bajni božični večer, kasneje pa s svojo smrtjo na križu odrešil vesoljni svet.

Dvorana je čarobno razsvetljena, vse je umetniško razvrščeno okoli božičnega drevesa. Otroke pričakuje pravo razočaranje. Karoli zamore človeški um izmisлити si, vse to gledamo tu v resnici. Tu leže vsakovrstne igrače, vse se žari in blesketa, da se še odrasli čudijo.

Pod drevescem leži punčika, ki zna spati, jokati, smejati se in govoriti. Poleg nje stoji hišica s spalnico, kopeljo, sprejemno sobo itd., sploh hišica, v kakršni stanuje le bogata dama. Automobil in vlak stojita na tiru, poleg pa stoje vojaki s topovi, ki so docela podobni pravim topovom. Tudi godbeni instrumenti leže pod drevescem, poleg njih pa škatljica, ki zaigra ljubkodobne valček, ako se pritisne na kontakt.

Veseli stoji oče-bogatin ob drevescu in smejljaje gleda, kako njegova deca steza vriskaje svoje ročice po božičnih darilih. Veseli se, da je svojim ljubljencem napravil veselje.

Za druge tisoče razdedovanih otrok je tudi bajni božični večer. Razdedovani so, osoda je proti njim, siromaki so. Kdo se spominja teh nesrečnih otrok? Koliko teh nesrečnih otrok mora hoditi v šolo, poleg pa še zaslužiti, da njih manjši bratci in sestre ne stradajo. Oropani so za veselo otroško dobo, njih nog ne pokrivajo čelvi, oblečeni pa tudi niso v tople obleke. Na božični večer so v mrzli sobi in gredo lačni in brez večerje spat.

Brezposelnost se širi in beda med delavskimi sloji narašča in nihče ne more povedati dneva, kdaj bo konec ti revščini. To je na bajni božični večer!

Bogatini, ki na bajni božični večer opsišajo svoje otroke z raznimi darili, se ne spominjajo nesrečnih, ki za nizke plače, ki ne zadostujejo za življenje, vstvarjajo dobro in lepo za bogatino. Ne, ne, tega se ne, spominjajo, ker bi jim kalilo veselje na bajni božični večer.

Spominjajo se Odršenika, ali kakšnega drugega dobrega bitja, o katerem lažejo svoji deci, da ji nosi darove. Utope se v ginljive misli, pod žarečim božičnim drevescem pa pojejo sentimentalne pesmice o "prazniku ljubezni".

Razdedovancev, ki so s svojim delom in v potu svojega obraza vstvarili vse to lepo, se nihče ne spominja. Ti nesrečneži se morajo zoderjati z drobtinami, ki padajo raz mize bogatinov, za kar se morajo še zahvaliti.

To se pa vrši volji božji!

Tako nas uče, mi pa tega ne verja memo. Za to ne pišemo pred bajnim božičnim večerom solzne in zdihojuče članke o Odršeniku, ampak resnice o dogodkih na bajni božični večer.

To je pa mogoče, če smo gledali in doživeli bajno čaroben božični večer brez naočnikov.

DOPISI.

(Nadaljevanje s 3. strani.)

sebno pa Glas Naroda objavlja v svojih predalih, da se časi v Ameriki boljšajo in da je sedaj obilo dela in zaslužka. Ker pa temu ni tako, pač pa so časi še vedno neznanstni, zaslužek le pičel in brezposelnih vedno več, uvideva podpisani klub-potrebo, da opozarja rojake v starem kraju, naj se ne na-

seljujejo, ker so časi še vedno slabi.

Rečeni klub protestira proti vsem časopisom, kateri poročajo neresnice. Nikdo naj ne pride sem, dokler se časi v resnici ne boljšajo.

Pozivljamo slovenske liste, naj poročajo resnice in naj ne zapeljujejo ljudi v starem kraju, dokler bodo tukaj na tisoče ljudi brez vsakega zaslužka.

Slov. soc. klub 2 J. Z.

Karol Kotnik, Alojz Škof.

Oglesby, Illinois.

Čenjeni urednik: —

Dovolite mi nekoliko prostora v predalih našega delavskega lista, ker ni čuti iz našega kraja itak nobenega glasu. Naša naselbina ni še tako znana, dasi živi precejšnje število rojakov v tem kraju. Ukvarjamo se po različnem delu; nekaj jih dela po premo govih rovih, nekaj pa zopet po tovarnah, koder more kdo dobiti delo. Za delavca je vedno slaba. Velika večina delavskega truda se steka v kapitalistične žepe, nekaj mrvice pa dobi tudi delavec. Nadalje se tudi prav nič ne gleda na delavsko varnost. V takajšnji Chicago Portland tovarni so bili v kratkem trije delavci ubiti, med njimi tudi jeden Slovenec. Prijel je stroj in na drobno raztrgal. Pa kaj hočemo. Kakor se je upregel, tako bode moral voziti in trpeti nadaljna štiri leta.

Kakor se povsod giblje, tako napredujemo tudi pri nas. Napredek imamo zapisati na društvenem polju. Meseca oktobra smo ustanovili podporno društvo in ga priklopili naši S. N. P. J. Društvo dobro napreduje in smo imeli takoj v začetku 15 članov. Decembra meseca smo imeli volitve, pri katerih smo zvelili dobre in zanesljive člane v vodstvo društva. Upam da bomo kmalu imeli zaznamovati napredek tudi na političnem polju.

Pozdravljam vse sodruge, Proletarcu pa želim kot edinemu delavskemu listu vsestranski napredek.

Josip Gorišek.

Waukegan, Ill., dec. 28. '08. Prosim uvrstiti mi par vrstic v Proletarcu. — Naši rojaki v Waukeganu menda nimajo ravno tako občutnih časov kakor po drugih krajih, kajti dratovna malone ves čas "rona", čeprav ne v toliki meri kot pred dobrim letom.

Zadnjih par let se je življenje pri nas očividno poživilo; zlasti je napredovala mala trgovina in pa salooni.

V družabnem življenju sicer nismo napredovali bogvečako, kar je brezdvomno krivo to, da vlada semtrnje zavist. Društve je sicer res dovolj a kaj pomaga, ko nimajo za javno življenje nobenega vpliva za skupnost.

V tem oziru bi se dalo v družih razmerah mnogo dobrega ukreniti za splošnost; namreč slovensko javnost v naši naselbini. Ostalo občinstvo nas vse premalo pozna kot Slovence in nam pravijo le "Austrians", kar doni zelo slabo.

Če bi prišli do kake sloge, bi Slovenci že davno bili lahko upoštevajoči faktor v mestu. Imeli bi lahko že par svojih občinskih zastopnikov (Aldermanov) in nekaj mestnih uslužbencev. Doseči seveda nimamo nič, ker se nišesar zavedali nismo, ampak smo bili raje peta drugina narodom, ki so nas znali izkoristiti v politične namene.

Resnica je sicer, da mnogo rojakov še nima državlanske pravice, a tudi to je menda čestokrat kriva zanemarnost.

Dober napredek kaže društvo Sloga št. 14 spadajoče k S. N. P. J., ktero vzbuja občo pozornost. Mogoče bo to društvo tista sloga, ki bo postavila rojake v Waukeganu med enakopravne ostale narode, med katerim živimo, da nas bodo cenili več kot dozdaj.

Seveda, ključ do tega je vseka kakor politična organizacija, ktero goji slov. soc. klub.

Ta klub, za ktere ga vedo sodrug vseh ostalih narodov, bo šele razodel, da pridemo iz kraja, kjer so naši sodrugi že desetletja organizirani in da se imenujejo slovenski socialisti in ne "Austrians".

Vsekakor bodo socialisti tisti ljudje, ki bodo seznanili geografično in politično narode vseh dežel in se proglasili za patrijote človekoljubja celega sveta.

Zato bi bilo želeti, da čim več

rojakov pristopi ali k Slogi ali pa v soc. klub.

Vsekakor je treba, da pokažemo, da živimo. Zakaj bi prepustili vse javne zadeve, ki zadenejo tudi nas — drugim?

Naši slovenski prvaki v Ameriki, katerim poje slov. močsčansko časopisje v stari domovini hvalo niso nikdar ničesar ukrenili za slov. narod v Ameriki, če jim ni nič noter prineslo.

Vzlic velikemu newyorškemu dnevniku se Slovence splošno nazivlje z "Austrians". Istotako ni mislonar "Buh niti noben drug "prvak" kranjcev seznanil slovenskega delavca z ameriško javnostjo kakšne narodnosti da smo.

Edino socializmom se imamo šele zahvaliti, da pridemo v ameriški novi zgodovini vpoštrevani in nazivani: Slovenian Comrades. Cerkveni in posvetni prvaki tega danes niso naredili, ker jim je bil privatni buziness več kot vse drugo.

Zato pa smemo s ponosom zreti na naš slov. soc. klub, ki je veja svetovnemu deblu socializma, ki pomeni bratstvo in ljubezen do bližnjega.

Če se bodo rojaki v Waukeganu pridno oklepali tega kluba potem je upati, da bomo kmalu lahko deležni one zaupnosti, ki jo uživajo pri zavednih ljudeh ostali naši sodrug.

Prihodnji hočem poročati o veselici, ktero je priredilo dr. Sloga št. 14, ki je izpadla v polno zadovoljnost vseh.

Konečno pozdravljam vse čitatelje in sodruge po širni Ameriki!

SODRUG.

Na Kitajskem zdaj vlada štirljetni otrok!

Listu v podporo.

Ker je dušni pastir v Chicagi iskal svoje ovčice. F. B. — 25c. S severne strani v Chicagu sodrug, ki so se spomnili svojega lista, 50c.

Neimenovan v Kenoshi, Wis., 50c. Veselo omizje pri sodrugu F. Udoviču v Chicagu, slaveč prvega revolucionarja \$2.75. Frank Dernač, Steel, O., prebitek računa 11 et. Frank Juno Glencoe, O. 50 et., Josip Orel od ravnotam 25 et.

Milijone akrov državne zemlje zastonj.

Vsako dobi lahko "homestead", 160 akrov kmetijske zemlje zastonj. Kupiti zamoreš do 320 akrov izvrstne šolske zemlje v Texas po \$2 akter, na 40letno plačilo. Obsežna slovenska knjiga, ki opisuje to zemljo, te podučijo kako jo dobiti; stane le 75c po Money Order, ne v znakah. Opisuje tudi kmetijstvo in vsebuje načrt in opis nameravane slovenske vasi Slovenija. Knjiga ne govori o negotovim, ž njo dobiš zastonj farmo vredna najmanj \$1600. Knjig izšlo 1000, polovica prodanih, požuri se, v kar dneh bodo pošle.

Wm. Brunshmid,

708 So. 10 St.

Minneapolis, Minn.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unjake smodke. Potniki dobe čedno premoščiše za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unjake smodke. Potniki dobe čedno premoščiše za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unjake smodke. Potniki dobe čedno premoščiše za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unjake smodke. Potniki dobe čedno premoščiše za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se tople priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Sveži kruh in fine pecivo dobite vedno v hrvaško-slovenski pekarni

Curiš i Radaković

623 So. Throop Street

Vozi tudi na dom CHICAGO

M. Lacković in Fr. Smetko

378 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCERJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka in sploh vsakovrstno domače in prekomsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tudi doma, za kar nič ne računam.

Joseph Kratky

575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelaovalec najfinjših cigare vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Fino Opremljena Gostilna

z najboljšimi pijačami kaker z Atli in Pilzen pivom, vinom in raznovrstnimi likerji, dalje s smodkami in prstom "lunchom".

Zastopstvo najboljših parobrodskih prodaja parobrodskih listov in pošilja nje denarja v staro domovino.

Postrežba točna in solidna.

Mohor Mladič

Novi prostor:

583 So. Centre Ave.

vozel 18th St. Chicago, Ill.

M. A. Weiskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldna in od 6—9 zvečer.

885 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Hermankovi praški

so najboljša zdravilo za glavobole in neuralgijo.

Ustavijo bolečine v 15 minutah

Cena 25 centov.

J. C. HERMANEK, lekarnik,

585 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill.

Točim sveže pivo, domače vino in druge raznovrstne pijače. Na razpago imam moderno kegljišče in potjočim vedno pripravljeno prenočišče.

Postrežba točna in solidna. Priporočam se za obili obisk.

John Mladič,